

Bouwhistorisch onderzoek Boerderij Heiereind 9

HEIEREIND 9 RIETHOVEN
GEM. BERGEIJK

W.H.,R.M. Beelen
Januari 2020

Colofon

Teksten en fotografie: ir. W.H.R.M. Beelen tenzij anders vermeld

Tekeningen: ir. W.H.R.M. Beelen

Copyright:

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgevers

Onderzoek- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Architectuur- en Cultuurhistorie.

Hageheldlaan 36

5641 GP Eindhoven

Tel.: 040 282 2132

Tel.: 06 29194404

E-Mail: whrmbeelen49@gmail.com

o Inhoud

0	Inhoud	.	.	.	.	.	3
1.	De opdracht.	.	.	.	.	.	5
2.	Voorwoord	.	.	.	.	.	6
2.1	Bescherming.	.	.	.	.	.	7
3.	Definities	.	.	.	.	.	7
3.1	Bouwhistorisch onderzoek	.	.	.	.	.	7
3.2	Waardestelling.	.	.	.	.	.	7
3.3	Criteria	.	.	.	.	.	8
3.4	Waarderingsmethodiek	.	.	.	.	.	8
4	De ligging, landschappelijke situering	.	.	.	.	.	8
5	Algemene beschrijving boerderij	.	.	.	.	.	15
6	Nader omschrijving bouwwerk.	.	.	.	.	.	15
6.1.	De voorgevel.	.	.	.	.	.	15
6.1.1.	Het bedrijfsgedeelte	.	.	.	.	.	16
6.1.2.	Het woongedeelte	.	.	.	.	.	16
6.2.1	De kopgevel.	.	.	.	.	.	17
6.2.2	De eindgevel.	.	.	.	.	.	17
6.2.3	De achtergevel.	.	.	.	.	.	18
7.	Het interieur.	.	.	.	.	.	21
7.1	Algemene omschrijving van het interieur van het woongedeelte.	.	.	.	.	.	21
7.2.	Nader omschrijving van de ruimten van het woongedeelte.	.	.	.	.	.	22
7.2.1.	De hal.	.	.	.	.	.	22
7.2.2.	De woonkamer links van de hal.	.	.	.	.	.	24
7.2.3.	De woonkamer rechts van de hal.	.	.	.	.	.	24
7.2.4.	De zitkamer rechts achter.	.	.	.	.	.	24
7.2.5.	De woonkeuken.	.	.	.	.	.	24
7.2.6.	De kelder.	.	.	.	.	.	25
7.2.7.	De bijkeuken met toilet en douche.	.	.	.	.	.	26
7.3.	Algemene beschrijving van het interieur van de verdieping.	.	.	.	.	.	27
7.3.1.	De centraal gelegen slaapkamer aan de straatzijde.	.	.	.	.	.	27
7.3.2.	De slaapkamers aan de oostgevel.	.	.	.	.	.	28

7.3.3.	De slaapkamer aan de westzijde voor.	.	.	.	29
7.3.4.	De overloop.	.	.	.	29
7.3.5.	De zolder.	.	.	.	29
7.4.	Het bedrijfsgedeelte.	.	.	.	30
7.4.1.	De koeienstal.	.	.	.	30
7.4.2.	De 'deel' of dorsruimte.	.	.	.	31
7.4.3.	De wagenstalling.	.	.	.	32
7.4.4.	De aangebouwde varkensstallen.	.	.	.	32
8.	De constructie.	.	.	.	33
8.1.	De constructie van het woongedeelte.	.	.	.	33
8.2.	De constructie van het bedrijfsgedeelte.	.	.	.	33
8.3.	De constructie van de varkensstallen.	.	.	.	34
9.	Bijzondere details.	.	.	.	35
10.	Waardering.	.	.	.	35
10.1.	Het woongedeelte.	.	.	.	35
10.2.	Het bedrijfsgedeelte.	.	.	.	36

1. De opdracht.

In opdracht van de mw. N. Kox, dhr. B. de Graaf, dhr. M. Kox en mv. Van Sleeuwen heeft ondergetekende dit rapport opgesteld waarin de cultuurhistorische waarden van het pand Heiereind 9 te Riethoven zijn bepaald.

Deze voormalige boerderij is door hen aangekocht.

De kopers zijn voornemens deze boerderij te verbouwen tot twee woningen.

Het rapport is opgezet om de cultuurhistorische waarde aan te wijzen om bij een verbouwing en restauratie van het pand als uitgangspunt te dienen. Het onderzoek met waardenstelling heeft eerst en vooral voor hen tot doel, met behoud van die waarden te bepalen wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn bij een eventuele verbouwing en splitsing in twee woningen.

Het uitgevoerde onderzoek bestond uit een bouwhistorische verkenning ter plaatse en een archiefonderzoek. Voor het maken van de waardenkaart is gebruik gemaakt van archiefmateriaal en gegevens door de makelaar opgesteld.

Omdat het onderzoek in korte tijd kon worden uitgevoerd, is niet alle wenselijke, maar wel de noodzakelijke informatie vast komen te staan. In verschillende archieven kan aanvullende informatie aanwezig zijn. Deze gegevens kunnen meer duidelijkheid scheppen in de geschiedenis van de stichter en vroegere gebruikers van het pand.

Doordat er meerdere verbouwingen hebben plaats gevonden die op zorgvuldige wijze zijn uitgevoerd, is de datering van een enkele onderdelen van het gebouw moeilijk met absolute zekerheid vast te stellen. Verder heb ik het onderzoek diepgaand en zo volledig mogelijk uitgevoerd zodat degene welke dit rapport leest, een duidelijk en volledig beeld kan vormen van deze voormalige boerderij. Mede opdat bij een herontwikkeling iedere architect aan de slag kan gaan.

5

Makelaar Van Santvoort wil ik danken voor de verstrekte informatie, de foto, de gastvrijheid en welwillende medewerking.

W. Beelen
Eindhoven
Juni 2020

2 Voorwoord.

De traditionele boerderij is niet zomaar een gebouw waarin zich agrarische processen voltrokken, de boerderij is het resultaat van een extreem gecompliceerd complex van afwegingen, zowel bij de stichting en bouw als bij de latere wijzigingen of aanpassingen. Bij dat proces van afwegingen, hebben niet enkel economische factoren een rol gespeeld, het was een proces waarbij tal van factoren en aspecten een rol speelden van zowel natuurlijke- als door de mens gecreëerde omstandigheden. Het is goed ons te realiseren dat een boerderij voortkomt uit een lange traditie die gebouwd is op ervaringen uit het verleden waarbij succes en mislukkingen een grote rol hebben gespeeld. Tot de traditionele boerderij wordt gerekend, het erf met opstallen, artefacten en de bij de boerderij behorende gronden, ongeacht of het een keuterboerderij of een kasteelhoeve betreft.

Een boerderij is het geheel van woning of woongebouw, stallen of stalruimten, hokken, erf, artefacten, en de eventueel bijhorende akkers, weidegronden, heidevelden, bossen en in sommige definities rekent men ook het vee tot onderdeel van de boerderij. Mede omdat vroeger gebouwd moest worden met materialen welke plaatselijk gevonden werden, is een grote verscheidenheid aan vormgeving en constructies ontstaan. Maar nog sterker is de vormgeving en constructie het gevolg van het gebruik van de boerderij welke voortkwam uit de plaatselijke bodemgesteldheid en grondsoort die als basis voor de gekozen bedrijfsvoering diende. Daarnaast hebben de beschikbare financiële middelen wellicht de grootste invloed gehad op de vormgeving van de boerderij.

Om zinvol iets over een boerderij te schrijven of wijzigingen aan te brengen dienen we de bovengenoemde aspecten in het achterhoofd te houden. Een verbouwing of herbestemming dient duidelijk tegen de bovengenoemde achtergrond beoordeeld te worden.

6

Als de boerderij, bijvoorbeeld een woon-stalhuis is en herbestemd wordt, staat die boerderij niet omringd in een park, maar op een erf. Dan heeft dat erf een logistieke indeling gehad welke veelal afleesbaar is. Dan zijn bijvoorbeeld de moestuin, de boomgaard en de karrensporen nog afleesbaar. Het is dan ook uitgesloten dat bijgebouwen of artefacten gesloopt moeten worden. Die dienen ideaalliter onderdeel te worden van een herbestemming.

Iedere boerderij vertelt een verhaal, ieder boerderij heeft een eigen bouwgeschiedenis, een eigen gebruiksgeschiedenis en bijzondere kenmerken. Voordat een aanpassing gemaakt wordt is het goed te weten wat de cultuurhistorische waarde en betekenis van het gebouw en zijn onderdelen is. Wanneer we deze waarde vastleggen op de onderhavige boerderij blijkt het een bijzondere en zeker cultuurhistorisch waardevolle boerderij te zijn. Er is extra aandacht gegeven aan de aanwezigheid van de cultuurhistorisch waardevolle elementen. Bijzonder aan deze boerderij is dat de bedrijfsvoering aanvankelijk ingericht was als gemengd bedrijf en dat in de loop der geschiedenis over gegaan is naar een melkvee bedrijf.

Gegevens uit dit rapport, vormen tevens de basis voor het ontwikkelen van een verbouwingsplan. Slechts weinig monumenten zijn sinds de bouw ongewijzigd gebleven. Ook deze boerderij kan worden aangepast aan zowel gerechtvaardigde wensen omtrent het nieuwe gebruik als aan eigentijdse eisen met betrekking tot isolatie en energieverbruik. In het verleden werden historische gebouwen vaak te drastisch verbouwd of aangepast of zelfs deels gereconstrueerd. Deze aanpak leidde tot soms onherkenbaar gewijzigde historische

panden. Een historisch pand staat soms al eeuwen in een omgeving, de situering van de boerderij en zijn bijgebouwen vertellen eveneens een verhaal dat afleesbaar is en getuigt van het verleden.

Het bijzondere van deze historische boerderij wordt in hoge mate bepaald door de zichtbare verschillen in ouderdom van woon en stalgedeelte, en de beleving van die ouderdom. Deze komen niet alleen tot uitdrukking in de verschijningsvorm en de bouwstijl maar ook in de manier waarop materialen zijn verwerkt.

Het maatschappelijk belang van bescherming van een historische boerderij kent een toenemende belangstelling.

Iedereen heeft een speciale binding met de streek waar hij of zij is opgegroeid, het huis waarin gewoond is, of de plaats waar gewerkt werd. Niet alleen historici maar een groeiende groep van mensen zien in oude gebouwen een tastbare herinnering en de sporen van hun voorouders. Men kan er inzien hoe men vroeger werkte en leefde.

Deskundige architecten bewonderen historische gebouwen om hun interessante en inspirerende ontwerp. Historische gebouwen zijn niet star of onwijzigbaar maar verdienen bijzondere aandacht en zorg. Van belang is dat de genius loci door het ontwerp in stand blijft of zo mogelijk wordt verrijkt.

De wetgeving vereist een dergelijk rapport wanneer men voornemens is de boerderij te hergebruiken door deze te splitsen in twee woningen.

2.1. Bescherming.

Deze boerderij is **niet** als gemeentelijk of rijksmonument beschermd. Wel wordt in het kader van de nieuwe omgevingswet de mogelijkheid gegeven om het beeld van de boerderij zoveel als mogelijk in stand te houden. Ten behoeve van een splitsing in twee woningen is evenwel het vaststellen van de cultuurhistorische waarden van belang, ten einde deze zoveel als mogelijk in stand te houden.

7

3. Definities.

3.1 Bouwhistorisch onderzoek.

Bouwhistorisch onderzoek omvat het zoeken naar alle relevante gegevens, en de analyse en interpretatie daarvan, die kunnen leiden tot de beschrijving van de bouw en gebruiksgeschiedenis van bouwwerken of structuren.

De belangrijkste conclusies over het bouwwerk of structuur, worden getrokken uit de bouwmasa, de indeling, de gevels, de constructie, de toegepaste materialen, de bewerking van de materialen en de afwerking van het interieur, details, met inbegrip van de wijzigingen, alle sporen en toevoegingen.

Uit het voorhanden zijnde kaartmateriaal kunnen eveneens bouwhistorische conclusies worden getrokken.

Het doel van bouwhistorisch onderzoek is:

- de documentatie van bouwwerken en structuren;
- bouwhistorische waardenstelling van bouwwerken en structuren, ten behoeve van een beter begrip als voorbereiding van planontwikkelingen;
- een basis te leveren voor een verantwoorde advisering bij verbouwingen;
- vergroting van kennis van de geschiedenis en betekenis van het bouwen en werken in het verleden.

3.2. Waardestelling.

De waardenstelling is een vergelijking en weging van de waarden van een bouwwerk of structuur, en wel in relatie tot soortgelijke bouwwerken of structuren op landelijk,

regionaal of op plaatselijk niveau. Daarnaast vindt er een weging van de onderdelen van een bouwwerk plaats. Deze waardenstelling is alleen toepasbaar voor het betreffende bouwwerk. Het doel van deze waardenstelling is het bepalen van het 'relatieve' belang van de monumentale waarden van de onderdelen van het bouwwerk.

3.3 Criteria.

Een bouwhistorische waardenstelling wordt vastgesteld aan de hand van criteria, die door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg zijn opgesteld voor het MSP (Monumenten Selectie Project) Deze criteria vormen een uitwerking van de tekst van de Monumentenwet 1988, die de begrippen 'cultuurhistorische waarden', 'schoonheid' en 'betekenis voor de wetenschap' kent. Cultuurhistorische waarden, architectuur- en bouwhistorische waarden, en ensemblewaarden (samenhang) en stedenbouwkundige waarden.

Bij de presentatie van de gegevens wordt in de regel onderstaande hoofdindeling toegepast;

- Context: stedenbouwkundige of landschappelijke situering
- Exterieur bouwmassa en gevels;
- Constructie, kelder, draagconstructie en kapconstructie;
- Interieur per bouwlaag: indeling, bouwkundige elementen, interieurafwerking;
- Andere historische aspecten;
- Conclusie.

3.4 Waarderingsmethodiek

De in deze rapportage opgestelde waardering en de waardenstelling is zo objectief mogelijk gegeven. Verder worden aspecten als bouwtechnische toestand, gebruikersbelangen, ontwerpoverwegingen en economische aspecten buiten beschouwing te laten. In het traject van ontwikkeling dienen de hier genoemde aspecten afgewogen te worden tegen de op

8

bouwhistorische gronden opgestelde waardering in deze rapportage. Het kan dus zo zijn dat bouwtechnische aspecten of een economische situatie er toe leidt dat monumentaal hoog gewaardeerde onderdelen van het object dienen te verdwijnen. De afweging is te maken door de toetsende instanties. In de richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek (2009) wordt ten aanzien van het bepalen van de monumentale waarde onderscheid gemaakt in drie gradaties, te weten; hoge cultuurhistorische waarde, positieve cultuurhistorische waarde en indifferente cultuurhistorische waarde. Omdat er geen negatieve waarde in de richtlijnen zijn opgenomen en dus alles van waarde is, hanteer ik zelf zoals ook steeds meer bureaus ook een negatieve waarde, n.l. de beeld verstorende waarde.

Vast staat dat bij alle drie de gradaties sprake is van cultuurhistorisch waarde. Indifferente cultuurhistorische waarde dient te worden toegekend aan elementen die van relatief weinig belang zijn voor de structuur en/of de betekenis van het object. De richtlijnen laten geen ruimte om elementen aan te duiden die volstrekt geen monumentale waarde vertegenwoordigen. Vandaar de eigen toevoeging. De Rijksdienst heeft onlangs het voornemen uitgesproken de richtlijnen te herzien.

Indifferente waarden zullen in principe gelden voor elementen die jonger zijn dan vijftig jaar, met dien verstande dat daarop uitzonderingen denkbaar zijn. Positieve cultuurhistorische waarde dienen volgens de richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek toegekend te worden aan elementen die van belang zijn voor de structuur en/of de betekenis van het object. Hoge cultuurhistorische waarde moet worden toegekend aan zaken die van cruciaal belang zijn voor de structuur of de betekenis van het object. Deze definities laat ruimte voor interpretatie doordat, het onderscheid tussen 'van belang' en van 'cruciaal belang' niet zijn gegeven.

4. De ligging, landschappelijke situering.

Deze boerderij is gelegen op een plek waar reeds eerder een boerderij lag. Die oude boerderij is gesloopt om plaats te maken voor de huidige boerderij.

De oudste kaart waar de voorloper van de boerderij op afgebeeld is dateert uit 1850.

Afb.1. Militaire kaart uit 1850. (De boerderij is aangeduid met een rode pijl)

Afb.2. Militaire kaart uit 1860.

De oudste militaire kaarten zijn minder nauwkeurig dan de latere kaarten. Heel bijzonder is dat de boerderij is afgebeeld. Weliswaar niet duidelijk maar wel herkenbaar. De boerderij ligt met een aantal andere boerderijen langs een weg (Heiereind) welke min of meer parallel loopt aan een beek de Heiereinder. Deze boerderij ligt aan de noordzijde van de weg en de achterkant van de boerderij grenst aan weilanden. De overzijde van de weg waar eveneens boerderijen aan gelegen zijn, bestaat voornamelijk uit bouwland of akkers.

Afb.3. Kadastraal verzamelblad Met de aanduiding van de eerdere boerderij.

Pas met de totstandkoming van de eenheidsstaat Nederland in 1798 werd, in lijn met het Franse ideaal *égalité*, getracht een rechtvaardige belastingheffing in te voeren. Om dit doel te verwezenlijken, werd een administratieve organisatie opgezet per departement.

In 1810 en 1811 werd het gehele grondgebied in kaart gebracht, met daarbij een overzicht van gegevens over het soort perceel, de eigenaren en de oppervlakte. De gemeente werd eerst in hoofdlijnen getekend op de z.g. verzamelbladen en daarbij onderverdeeld in secties. Van iedere sectie werd een z.g. minuutplan vervaardigd. Hierop werden de perceelnummers en gebouwen met een nummer aangeduid. In de z.g. verwijzende tafels werden de perceelnummers gekoppeld aan de eigenaren, het grondgebruik en het gebouw nader aangegeven.

10

Afb.4. Kadastraal minuutplan met de eerdere boerderij op de onderhavige locatie.

Polder, gehucht of plaatselijke benaming.	No. der percelen op het kadastrale plan.	Verwijzing naar het algemeene register der hypotheeken		EIGENAREN EN VRUCHTGEBRUIKERS.				SOORT DER EIGENDOMMEN.	Volgnummer der gebouwde eigendommen.	INHOUDS- VAN IEDER PERCEEL.		
		Deel.	Nommer.	NAMEN.	VOORNAMEN.	BEROEPEN.	WOONPLAATSEN.			b.	r.	e.
	145			Welten	Antonieta			141	Huis en erf			15 60
	146			"	"			142	Tuin			10 20
	147			"	"			143	Weiland			45 50
	148			Stadman	Maria Catharina			144	"			26 00
	149			Goswien	Wilhelm			145	"			24 00
	150			Seuster	Johannes			146	"			20 90
	151			Weert	Antonie van			147	"			20 00
	152			James	Antonie van			148	"			30 40
	153			Seuster	"			149	"			26 00

Afb.5. Detail uit de verwijzende tafel. Eigenaar van de nummers 145, (huis en erf) 146 (tuin) en 147 (weiland) behoorde toe aan, de kinderen juffrouw Welten.

Een volgende topografische kaart dateert uit 1880. Hierop is evenwel geen wijziging te zien ten opzichte van de kaart uit 1900. Ook op de kaart van 1900 zijn de wijzigingen gering echter deze kaart is de eerste welke veel duidelijker is dan de voorgaande kaarten.

Afb.6. Militaire kaart uit 1900,

Het is de combinatie van zowel weiland als akkergronden die de boerderijen succesvol maken. Daarnaast ligt iets verder noordoostelijk een heidegebied wat eveneens nuttig is voor het oude agrarisch bedrijf, de heide leverde namelijk strooisel voor de potstallen bovendien konden daar schapen grazen.

Afb.7. Militaire kaart uit 1920, dit is de eerste topografische kaart welke gekleurd is. Hierdoor is veel duidelijker wat het grondgebruik was. We zien dat de boerderij op bouwland stond evenals de naastgelegen boerderij.

Afb.8. Militaire kaart uit 1945.

De kaart uit 1920 laat een verschuiving van het grondgebruik zien. Aanleiding daartoe is de verbetering van de waterhuishouding. Zo zijn een reeks van duikers in de Heiereinder geplaatst en zijn aan aantal percelen welke aanvankelijk als weiland in gebruik waren konden nu als akkergronden in gebruik genomen worden. Dat heeft vooral betrekking op de percelen welke ten noorden van de Heiereinder liggen. Het is niet bekend of de gebruiker van de onderhavige boerderij ook gronden in gebruik had ten noorden van de Heiereinder.

Afb.9. Militaire kaart uit 1960,

Afb.10. Militaire kaart uit 1980.

De kaart uit 1960 laat een aanpassing zien van het grondgebruik. Er is een kleine toename van bouwgrond als weiland gebruik. Maar de kaart uit 1980 toont een verdere groei van het gebruik van akkergrond als weiland. De hoger gelegen gronden ten oosten blijven vooral in gebruik als akkergronden. Verder is op de kaart van 1960 niet als een rechthoekig gebouw getekend maar heeft duidelijk een aanbouw aan de achterzijde. Deze aanbouw dateert echter uit de bouwtijd van het huidige woongedeelte. De aanbouw werd gemakshalve niet eerder getekend. (deze had ook geen militaire betekenis)

Afb.11. Militaire kaart uit 2000,

Afb.12. Militaire kaart uit 2019,

Tussen 2000 en 2019 neemt het gebruik van akkergrond verder toe ten nadelen van weidegrond. Verder zien we vanaf 1980 een geleidelijke toename van grote agrarische gebouwen. De weg ten noorden van de Heiereind genaamd "Eind" heeft een groot agrarisch bedrijf en ten zuiden van Heiereind ligt eveneens een groot agrarisch bedrijf.

Het telkens wisselen van het gebruik van de gronden geeft iets weer van de noodzakelijke flexibiliteit van de boeren. Wanneer men middels akkerbouw meer kon verdienen dan werd een weiland omgezet tot akker.

5. Algemene beschrijving boerderij.

Afb.13. Driekwart aanzicht van de boerderij met eindgevel en voorgevel. (foto makelaar)

Omschrijving:

Deze langgevelboerderij bestaat uit twee delen t.w. het woonhuis (uit de jaren twintig) en het stalgedeelte (kort voor 1940). Bij deze boerderij is het stalgedeelte in 1958 verbouwd en is voorzien van een zadeldak. Gedekt met rode sneldek betonpannen. Het woongedeelte is in het eerste kwart van de twintigste eeuw gebouwd en heeft een Mansarde kap. Gedekt met rode O.V.H. pannen. Beide bouwdelen hebben één bouwlaag waarbij onder de mansardekap van het woongedeelte, slaapkamers zijn. De voorgevel van het woongedeelte van de boerderij bestaat uit drie traveeën, waarvan de middelste de voordeur bevat. De ramen zijn voorzien van schuifvensters waarbij het onderste deel voorzien is van een midden stijltje en het bovendeel van twee roeden. Deze ramen zijn voorzien van luiken. De gevels zijn gemetseld in verschillende soorten baksteen en verschillende metselverbanden. Het woongedeelte is gemetseld in halfsteensverband met bruinrode gevelklinkers boven een plint van bruingle trasraamklinkers. De twee geveldelen worden door een rollaag gescheiden. Het dak van het woongedeelte is voorzien van een houten bakgoot. De aanbouw bij het woongedeelte achter de boerderij is gemetseld in kruisverband. Het bovenste gedeelte van de voorgevel van het bedrijfsgedeelte is met rode gevelklinkers gemetseld in halfsteens verband. Onder de dakrand van het stalgedeelte is een gemetselde tandlijst.

15

6. Nadere beschrijving boerderij.

6.1. De voorgevel.

Afb.14. de voorgevel (zuidgevel foto makelaar) .

6.1.1. Het bedrijfsgedeelte.

De gevels worden, staande voor de gevel, van links naar rechts beschreven. De voorgevel heeft geheel links een dubbele deur die de toegang tot de wagenloods geeft. Deze dubbele deur is overspannen door een gebogen eiken balk, zoals veelal gebruikelijk bij wagenloodsen. De deuren zijn antraciet kleurig geschilderd. Naast deze dubbele deuren is eerst een brede strook metselwerk waarin een betonnen stalraam is opgenomen. Dit betonnen stalraam met segmentboog zijn een toevoeging uit 1958. Oorspronkelijk was achter deze gesloten gevel de tasruimte. Hier werden de korenschoven opgetast, om gedurende de winterperiode gedorst te worden.

Daarna volgen de grote dubbele deuren. Deze deuren rijken tot aan het dak. Achter deze deuren bevindt zich de “deel of dorsvloer”. De tasruimte werd gevuld vanuit de “deel”. Ook deze deuren zijn thans antracietkleurig geschilderd. De ruimte achter deze deuren was de oorspronkelijke dorsruimte. Voor het dorsen gebruikte men oorspronkelijk de vloer waarop de schoven werden uitgespreid en met behulp van een dorsvlegel werd aanvankelijk het graan gedorst. Vanaf het begin van de vorige eeuw werd er steeds meer over gegaan tot het gebruik van een dorsmachine. Een dorsmachine werd aangedreven door een stationaire motor of een manège. Later werden ook trekkers hiervoor gebruikt. Door de toepassing van de trekker of stationaire motor kon men op de akker z.g. korenmijten laat in het voorjaar of lente dorsen. Hierdoor kwam de tasruimte vrij en benut worden voor stalruimte of stro-opslag dat als strooimiddel voor de stallen benut kon worden. Boven de “deel” bevindt zich thans één dakvenster.

Vervolgens vormt de voorgevel het gedeelte dat voor de koeienstal staat. Dit gedeelte heeft in totaal drie betonnen stalramen en een mestdeur. Deze stalramen hebben een ventilatieopening welke zich onder de ramen bevindt. Deze opening is gecreëerd door het raam een kop vrij te houden van de bakstenen raamdorpel. Deze stalramen hebben twee horizontale en één verticale roede. De overspanning van zowel de ramen als mestdeur is door middel van een segmentboog. De verdeling van dit gedeelte van de bedrijfsruimte is links twee stalramen dan de mestdeur en vervolgens het laatste stalraam. Veder zijn enkele gevelankers zichtbaar welke de moerbalken koppelen aan de gevel.

16

6.1.2. Het woongedeelte,

Het woongedeelte heeft in de voorgevel twee ramen en de voordeur.

De ramen zijn als schuifraam uitgevoerd waarbij het onderste raam naar boven kan schuiven, Het onderste raam heeft twee ruiten, en is dus gedeeld door een verticaal stijltje. Het bovenlicht heeft drie ruiten gedeeld door twee roeden. De overspanning is middels een anderhalf steens rechte strek waarbij de koppen boven de strekken alternerend een duim voor het gevelvlak uitgemetseld zijn. Boven deze koppen ligt een eveneens uitkragende strekkenlaag. De rechte overspanning was mogelijk omdat men in de jaren twintig gebruik kon maken van cement, waarmee een stevigere hechting mogelijk was, dan de kalkmortel welke men vroeger toepaste. De ramen zijn voorzien van raamluiken. De ramen, luiken en voordeur zijn antraciet kleurig geschilderd. Boven de voordeur is in het onderste deel van de mansardekap een dakkapel opgenomen. Deze dakkapel is horizontaal afgedekt. Het raam van deze dakkapel is kleiner dan de ramen op de begane grond, maar heeft een vergelijkbare indeling. Links van deze dakkapel is een dakvenster opgenomen. Ter plaatse van het woongedeelte vormt een ruime houten bakgoot vormt de overgang van de gevel naar het dak.

Twee schoorstenen één aan het rechter eind van de Mansardekap, de linker schoorsteen staat een eind van het linker eind van de Mansardekap. Deze schoorsteen staat ongeveer uitgelijnd met de as van het linker raam op de begane grond.

6.2. De eindgevel (westgevel).

Afb.15. De eindgevel (westgevel).

De oorspronkelijke eindgevel is geheel gesloten. De aanbouw die in 1958 tegen de achtergevel geplaatst is, heeft aansluitend aan de eindgevel wel een deur. De eindgevel van het bedrijfsgedeelte is deels gemetseld in kruisverband. Dit is het restant van de eerdere boerderij op deze plaats. Boven deze lage aanzet van de gevel is de gevel verder tot het dak opgetrokken met een rode gevelklinker. Deze zijn in halfsteensverband opgetrokken.

17

6.3. De kopgevel (oostgevel).

Afb.16. De kopgevel of oostgevel.

Deze gevel die bij de woning hoort heeft op de begane grond twee vensters en op de verdieping eveneens twee vensters.

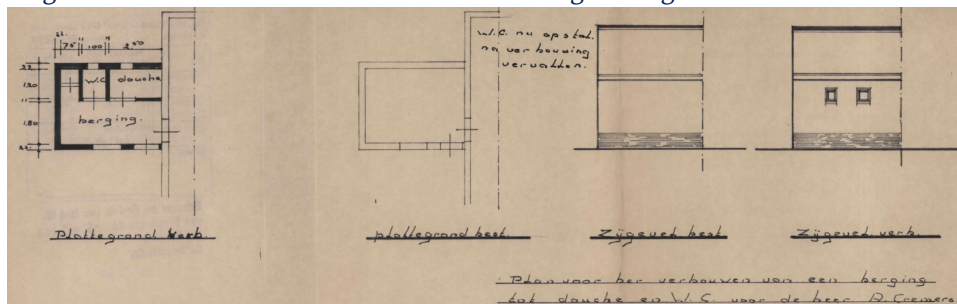
Het meest linker raam op de begane grond is smal en het onderste raam heeft daarbij ook slechts één enkele ruit. Het bovenlicht is voorzien van twee roede en heeft dus drie smalle ruiten. Het raam bevindt zich vrij ver naar links, het raam aan de rechterkant is vergelijkbaar met de ramen in de voorgevel. We zien een dergelijke plaatsing bij veel boerderijen, de reden daartoe is dat men dan voldoende blinde gevel overhoudt om binnen een kast te plaatsen. Dit raam is iets uit het midden van de gevel geplaatst. De ramen op de verdieping zijn symmetrisch geplaatst en zijn een verkleinde vorm (ongeveer 8/10) van de ramen in de voorgevel. De ramen in deze gevel zijn op een zelfde manier overspannen als de ramen in de voorgevel.

6.4. De achtergevel (noordgevel).

Afb.17. De achtergevel of noordgevel met de aanbouw van het woongedeelte.

Goed beschouwd bestaat de achtergevel uit meerdere delen welke in de loop der geschiedenis aan de boerderij zijn toegevoegd. De achtergevel van het woongedeelte heeft links eerst een raam zoals ook in de voorgevel. Bij het woongedeelte sluit de eerste aanbouw aan, deze is loodrecht tegen een gedeelte van het woongedeelte gebouwd. Heel bijzonder is dat deze aanbouw gemetseld is in kruisverband met dezelfde bruinrode gevelklinkers. De plint is echter niet met de bruinrode trasraamklinkers gemetseld maar met de gevelklinkers die in het opgaand werk gebruikt zijn. Hierdoor is duidelijk dat deze aanbouw een latere toevoeging is. Er is net als bij het woongedeelte bij de aanbouw de overgang tussen de plint en het opgaand metselwerk kenbaar gemaakt door de toepassing van een rollaag. Deze rollaag werd niet als markering of decoratie bedoeld, maar op het lengteverschil tussen de trasraamklinker en hardgraauwe gevelklinker te camoufleren.

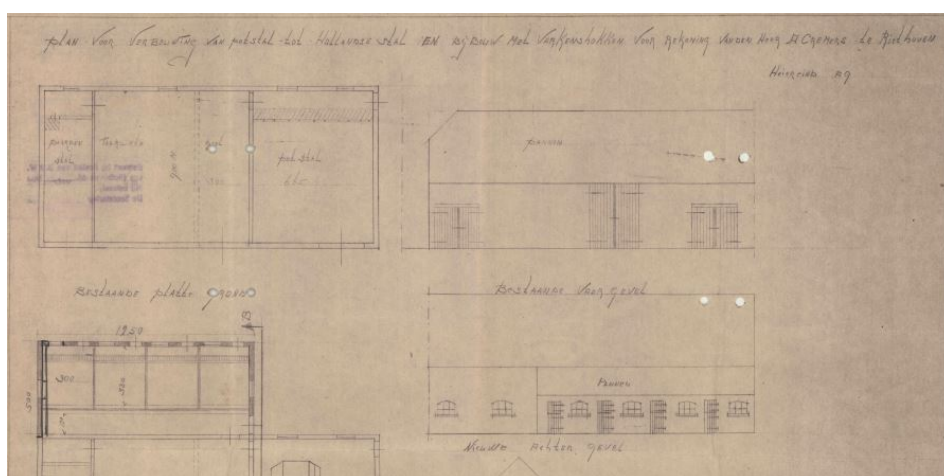

Afb.18. De tekening aanvraag wijziging aanbouw.

De eindgevel van de aanbouw (evenwijdig aan de achtergevel) is als topgevel uitgevoerd waarbij in de topgevel een raam is opgenomen. De linker zijgevel van de aanbouw (oostzijde) bevat twee kleine ramen. Een voor de badkamer en een voor het toilet. In de westgevel van deze aanbouw is een raam en de achterdeur opgenomen. Het raam is voorzien van een kalf waarboven een klepraam. Onder het kalf is een grote vast ruit toegepast. De deur is gesloten en is afgewerkt met kraaldelen.

Naast deze aanbouw is de achtergevel, het keukenraam. Dit keukenraam is architectonisch beschouwd de samenvoeging van twee ramen. Dit brede raam heeft daartoe slechts één middenstijl die over de gehele hoogte doorloopt. De verdere indeling van het raamkozijn is gelijk aan de overige ramen.

Op de scheiding van het woon- en bedrijfsgedeelte volgt de twee aanbouw. Deze is gebouwd als voederruimte en dateert van na 1958. Op de vergunningstekening van 1958 komt de varkensstal tot het gedeelte van de koeienstal. Voor de voederruimte is de vorm van de varkensstal doorgetrokken tot het woongedeelte.

Afb.19. Detail van de vergunningstekening (1958) met de uitbreiding van varkensstallen.

Er was een gedeelte van de achtergevel met twee stalvensters van de koeienstal in het zicht. Dit gedeelte van de achtergevel is thans in de voederruimte opgenomen. In de voederruimte zijn de sporen van een voederketel en schouwttje zichtbaar.

Afb. 20. Sporen van de voederketel en schouw.

De oorspronkelijke achtergevel van de voederruimte is net als de andere gevels in deze ruimte met een cementpleister afgewerkt. In deze ruimte is verder een toilet gebouwd.

Het gedeelte van de achtergevel in de aangebouwde varkensstal is niet gepleisterd en bestaat uit een in kruisverband gemetselde lage muur waarop met hergebruikte stenen is verder gemetseld.

Afb. 21. geveldeel van de oorspronkelijke boerderij met daarboven een doorgetrokken gevel met hergebruikte baksteen.

De aanbouw van de voederruimte heeft aan de oostzijde een betonnen stalraam en de deur die de ruimte toegankelijk maakt. De lange achtergevel van de aanbouw heeft alternerend telkens een mestdeurtje en één stalraam volgens de vergunningstekening. Gerealiseerd is een deels gespiegelde uitvoering waarbij twee mestdeuren naast elkaar staan.

20

Afb.22. De achtergevel van de aangebouwde varkensstal

De eindgevel van de aanbouw (westzijde) heeft aansluitend tegen de boerderij een deur. Voor het overige is deze gevel gesloten. De varkensstallen zijn in de loop der tijd hergebruikt als koeienstal.

Verder is tussen de aanbouw bij het woongedeelte en de aanbouw bij de voederruimte een overkapping gemaakt met behulp van een houtstructuur waarover lichtdoorlatende kunststof platen.

Afb. 23. De overdekte open binnenplaats.

7. Interieur.

7.1 Algemeen woongedeelte.

Afb. 24. De indeling begane grond van het woongedeelte (ontleend aan brochure makelaar)

Het woongedeelte heeft achter de voorgevel een hal waaraan links en rechts kamers gelegen zijn. Links is een zitkamer en rechts is de grote woonkamer gelegen. Deze hal eindigt met een deur die toegang verschaft tot de keuken. De keuken is links achter gelegen terwijl geheel rechts een kleine zitkamer gesitueerd is. Deze laatste zitkamer is met schuifdeuren verbonden met de grote woonkamer. De keldertoeegang en de trap naar

de verdieping zijn centraal, in het verlengde van de hal gelegen. De zitkamer rechts achter is via een portaaltje toegankelijk vanuit de keuken.

De kelder is vanuit de keuken toegankelijk, de trap naar de verdieping en kelder zijn boven elkaar gelegen.

In de aanbouw die aanvankelijk als berging gebruikt is, is in 1968 een toilet en douche gebouwd. (pag. „„)

De verdieping heeft centraal een overloop welke toegang geeft tot diverse slaapkamers en een zolder. De indeling is slechts gedeeltelijk oorspronkelijk. Met behulp van stijl en regelwerk voorzien van plaatmateriaal zijn kamers toegevoegd.

Afb. 25. De indeling verdieping van het woongedeelte (ontleend aan brochure makelaar)

22

De zolderruimte toont het brede rookkanaal waarin een rookluik voor het roken en bewaren van vlees is voorzien.

7.2. Nader omschrijving van de ruimten van het woongedeelte.

7.2.1. De hal.

Afb.26 en 27. De hal en een vrijgekomen detail van de sjabloonbeschildering.

De hal sluit aan op de voordeur en vormt de verbinding naar de meeste vertrekken in het woongedeelte van deze boerderij. De vloer van deze gang bestaat uit bruine geglaazuurde vloertegels. De wanden hebben een lambrisering met een geschilderde marmer imitatie. Ook de plint en de sokkels onder de koplatten zijn marmerkleurig geschilderd. (overigens

oogt deze beschildering niet professioneel mogelijk is deze over geschilderd). Boven deze marmer imitatie is een stukje van een vroegere sjabloonbeschildering zichtbaar. Het plafond is voorzien van blanke vuren schrootjes. De binnendeuren bestaan uit Bruynzeel paneeldeuren type 23 met en zonder glas. De deur met glas vormt het einde van de gang en komt uit in de keuken.

7.2.2. De woonkamer links van de hal.

Afb.27. Schouw in kamer links van de hal.

De woonkamer is als zodanig ook ingericht. Een raam ziet uit op de straat en centraal tegenover het raam is een schouw. Rechts van de schouw is de deur die toegang verschaft naar de keuken. De vloer is voorzien van vaste vloerbedekking. De wand welke grenst aan de koeienstal is voorzien van een houten betimmering de overige wanden zijn behangen. De schouw is door een betimmering van de schoorsteenmantel gemoderniseerd. De afdekplaat is van een marmer gesteende genaamd Rouge Royal. Naar alle waarschijnlijkheid zijn ook de schoorsteen wangen van deze natuursteen. De boezem is recht en behangen. Het plafond in deze kamer is een vuren schrootjes plafond.

23

7.2.3. De woonkamer rechts van de hal.

Dit is de woonkamer. De woonkamer is middels schuifdeuren te vergroten met de zitkamer die achter deze woonkamer gelegen is.

De woonkamer heeft zowel één raam uitziende op de straat als één smal raam uitziende naar het oosten. De vloer in deze kamer is evenals de vorige kamer voorzien van vaste vloerbedekking.

De wanden zijn voorzien van een sierpleister en het plafond is met blanke vuren schrootjes betimmerd. Een betimmerde moerbalk deelt het plafond in twee delen. De schuifdeuren zijn evenals de overige deuren in deze kamer, Bruynzeel paneeldeuren zonder glas.

Afb.28. De woonkamer met schuifdeuren en verlaagde moerbalk in het plafond.

7.2.4. De zitkamer rechts achter.

Afb.29. De zitkamer

Deze zitkamer heeft als slaapkamer gefungeerd. Dit naar alle waarschijnlijkheid vanwege de besloten stille ligging. De kamer heeft één raam uitziend op de landerijen achter de boerderij. Ook deze kamer is voorzien van vaste vloerbedekking. De wanden zijn ook hier van sierpleisterwerk voorzien. Het plafond is hier voorzien van grote zachtboard platen.

7.2.5. De woonkeuken.

De keuken is toegankelijk vanuit de hal met een klein open portaaltje, en via de bijkeuken vanwaar men naar buiten kan. Ook zijn eerder genoemde kamers vanuit de keuken bereikbaar. Vanuit de keuken kan men de kelder en de verdieping bereiken. De vloer is met lichtgekleurde cementgebonden tegels voorzien. De wanden hebben een ongeveer 1,30

meter hoge betegeling met lichtblauwe geglaazuurde wandtegels. Deze staan op een plint van dubbelhard gebakken zwarte tegeltjes.

Afb.30 en 31. De woonkeuken met schouw en voorraadkast en aanrecht.

Ter plaatse van de schouw en het aanrecht is hoger betegeld, waarbij de tegels boven het aanrecht iets anders van kleur en formaat zijn dan de overige tegels.

Afb.32. Woonkeuken de schouw.

Het plafond is ook hier uitgevoerd in grote zachtboard platen. De naden van de platen en de randen zijn met latjes afgewerkt.

7.2.6. De kelder.

Afb.33 en 34. De ingang van de kelder en de kelder met pekelbak en schappen.

De kelder is onder de keuken gelegen. De wanden en het plafond zijn van beton. Ter ondersteuning van de vloer bij de trap is een balk onder de vloer gestort. Deze balk wordt met een kolom ondersteund. De vloer is met dezelfde bruinachtige vloertegels belegd als in de hal. In de hoek van de kelder is een pekelbak gemetseld. Langs een van de wanden is een rek geplaatst.

7.2.7. De bijkeuken met toilet en douche.

De bijkeuken is in 1968 verbouwd. Daarbij heeft men een douche en een toilet tegen de oostgevel gebouwd. Het raampje van de douche en toilet zijn daarbij aan de oostgevel toegevoegd. De wanden van deze twee ruimten zijn met licht blauwe geglazuurde afgewerkt. Het plafond van beide ruimten is een zachtboard plafond. De vloer is betegeld met grijs gewolkte dubbel hard gebakken tegeltjes. De plint is van grijze dubbelhard gebakken tegeltjes. De deuren in 1968 toegepast bij deze verbouwing zijn vlakke hardboard binnendeuren.

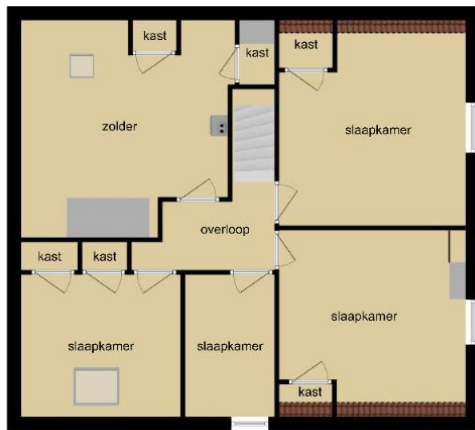

Afb.35 en 36. Het toilet en de doucheruimte.

Afb.37. de bijkeuken. (foto makelaar).

7.3. Algemene omschrijving van het interieur van de verdieping.

Afb.38. Indeling van de verdieping. (ontleend aan brochure makelaar)

De verdieping heeft een deels latere toevoeging van wanden waardoor er vier slaapkamers en een zolder is ontstaan. Een overloop aan het eind van de verdiepingstrap zorgt voor de toegankelijkheid van alle ruimten.

7.3.1. De centraal gelegen slaapkamer aan de straatzijde.

Afb.39. centrale slaapkamer aan straatzijde met dakkapel.

Deze slaapkamer is in het verlengde van de trap en heeft een raam uitziende op de straat. Dit raam is opgenomen in de dakkapel boven de voordeur. De vloer heeft vaste vloerbedekking. Het plafond is van zachtboard en afgewerkt met houten latjes. De houten wanden zijn geschilderd.

7.3.2. De slaapkamers aan de oostgevel.

Afb.40 en 41. De slaapkamers aan de oostzijde achter en voor.

Deze slaapkamer zijn voorzien van een raam dat naar het oosten uit ziet. In de zuidelijke kamer is in een rookkanaal deels weggewerkt door een vast kast die de ruimte tussen het kanaal en de wand opvult. Daarnaast hebben de beide kamers nog een vast kast die deels het spant maskeren dat in de breedte van de woning staat.

De vloeren hebben een vast vloerbedekking en de houten wanden zijn geschilderd. Ook hier zijn de plafonds van zachtboard en met latjes afgewerkt.

7.3.3. De slaapkamer aan de westzijde voor.

Afb. 42 en 43. De slaapkamer aan de voorzijde.

Deze slaapkamer is ook toegankelijk vanuit de overloop. Deze kamer beschikt slechts over een dakvenster. Verder zijn twee vaste kasten naast elkaar staan. Voor het overige is deze kamer hetzelfde afgewerkt als de overige slaapkamers.

7.3.4. De overloop.

Afb. 44. De overloop.

De overloop heeft dezelfde afwerking als de slaapkamers. De deuren op de verdieping zijn vlakke hardboard deuren. De deuren die toegang geven tot de slaapkamers zijn bovenin voorzien van een ruit.

7.3.5. De zolder.

Afb.40. de zolder met rookkanaal en rookluik.

De zolderruimte wordt gedomineerd door het rookkanaal met rookluik. Voor het overige toont deze ruimte de hardboard achterzijde van enkele wanden. Ten behoeve van het koken van vlees was in het rookkanaal links en rechts van het luik een stalen staaf ingemetseld.

7.4. Het bedrijfsgedeelte.

Het bedrijfsgedeelte is ingedeeld zoals bij een langgevelboerderij gebruikelijk. De koeienstal sluit aan bij het woongedeelte. links daarvan is de “deel” of dorsvloer. Vervolgens is er een tasruimte (soms ook grondtas genoemd) en geheel links is een wagenstalling. Tegen de eindgevel van de wagenstalling is een beton vloer wat kan duiden op de plaats waar het paard gestald werd. Van de paardenstal resteert overigens niets meer. In 1958 is tegen de achtergevel van de boerderij een grote varkensstal gebouwd. Nadien is een voederruimte in het verlengde van de varkensstal gebouwd.

29

7.4.1. De Koeienstal.

Afb.41. De koeienstal met zicht op straatgevel.

De oorspronkelijke potstal is in 1958 verbouwd tot grupstal. Hierbij werden de potstaldeuren dichtgemetseld en kwamen er drie betonnen stalramen en een mestdeur voor in plaats. Bij deze verbouwing is de gehele voorgevel van het bedrijfsgedeelte opnieuw gemetseld. De grup bevindt zich ongeveer in het midden van de stalruimte en is loodrecht

op de voorgevel gesitueerd. De rij koeien stond met hun hoofd naar de deel gericht. Het vloerbed voor de koeien is van baksteen. Naast reppels werden de koeien plaatselijk ook middels beugels of aan de bodem verbonden. Sporen hiervan zijn in de vloer zichtbaar. De overige vloer is een afgesmeerde betonvloer. Ook de voertrog is uitgevoerd in afgesmeerd. Een zware ongekantrechte balk overspande de ruimte en diende voor de oplegging van de zolder. Deze bestaat uit grotendeels ongekantrechte slieten. De zoldervloer bestaat uit vloerplanken. Ter ondersteuning van de slieten is aan de zijde van het woongedeelte een baksteen muur gemetseld. In het midden van de wand naar de deel is een opgeklampte deur met segmentboog overspanning opgenomen.

Afb.42. De koeienstal met sporen van bindbeugels.

7.4.2. De 'deel' of dorsruimte.

30

Afb.43. De tasruimte vanuit deel gezien.

De 'deel' of dorsruimte is voorzien van een betonvloer. Hier is zoals gebruikelijk geen zolder. De ruimte van de deel wordt begrenst door de koeienstal en aan de andere zijde markeert een moerbalk min of meer de breedte van de deel. De wand die de scheiding vormt tussen de wagenstalling en de tasruimte (die naadloos aansluit op de deel) vormt de overige ruimtelijke begrenzing. Een deur in de (achtergevel) tegenover de grote deeldeuren is ook hier in de gevel opgenomen. Deze fungeerde niet alleen als toegang maar zorgde tijdens het dorsen ook voor een luchtstroom in de ruimte. Dorsen was namelijk een stoffige aangelegenheid. De genoemde moerbalk diende ter ondersteuning van de spanten.

Thans liggen een aantal slieten op deze balk, deze zijn niet functioneel aangebracht. De ruimte wordt verlicht door middel van een dakraam boven de deel.

7.4.3. De wagenstalling.

Afb.44. De wagenstalling en mogelijke plaats van de paardenstal.

De ruimte die de begrenzing vormt van het bedrijfsgedeelte is de wagenstalling en vermoedelijke paardenstal. Bij veel langgevelboerderijen werd de wagenstalling tegen de eindgevel middels een lessenaardak gerealiseerd, bij de meer welgestelde boeren was een wagenstalling in de boerderij opgenomen. Het voordeel van opname in de boerderij was een fraaier geheel en men kon de ruimte boven de wagenstalling benutten voor opslag. Omdat de breedte voldoende ruim was kon ook een paardenstal tegen de achtergevel van de wagenstalling worden afgescheiden. Het voordeel van een paardenstal zoo ver mogelijk van het woongedeelte verwijderd, voorkwam hoorbaar hoefgetrappel in het woongedeelte. Deze wagenstalling heeft geen daglichttoetreding, maar om een wagen in of uit de stalling te rijden staan toch de deuren open.

31

7.4.4. De aangebouwde varkenstallen.

Afb.45. de aangebouwde varkensstallen later verbouwd tot koeienstallen.

Tegen de achtergevel zijn in 1958 varkensstallen gebouwd. Deze stallen zijn in de loop der tijd aangepast aan gewijzigde omstandigheden. Alle hokken van de varkensstallen zijn verwijderd. De varkensstal is omgebouwd tot koeienstal. Een brede mestgoot overdekt met stalen roosters van de koeienstal voor mengmest is nog aanwezig. De ruimte waar zich de voergang bevond, langs de oorspronkelijke achtergevel, is alleen nog begrenst door die

achtergevel. Vier balken van oorspronkelijke achtergevel naar de (nieuwe) lange achtergevel van deze stallen ondersteunen de dakconstructie. De oorspronkelijke achtergevel is slechts voor de halve gevelhoogte authentiek, Boven dit oorspronkelijke metselwerk is de gevel verder opgetrokken met hergebruikte oude bakstenen.

Afb.46. resten van de oorspronkelijke achtergevel met de latere verhoging met hergebruikte bakstenen.

8. De constructie.

8.1. De constructie van het woongedeelte

Het woongedeelte heeft op de begane grond een baksteen draagstructuur welke van de voorgevel naar de achtergevel loopt. Alle kamervloeren zijn oorspronkelijk als houten planken vloeren uitgevoerd. De keuken en gang zijn voorzien van een steenachtige vloeren. De verdiepingvloeren zijn alle in hout uitgevoerd. De oplegging van de balklaag is in de baksteen draagstructuur en gevels.

32

Het dak is traditioneel opgebouwd. Twee spanten en de eindgevel ondersteunen de gordingen waarover een dakbeschot is aangebracht. De vormgeving van de spanten is afgeleid van het verbeterd Hollands spant, en is voorzien van kreupele stijlen en blokkelen. Over de gordingen is een houten dakbeschot aangebracht. Deze spanten zijn opgenomen in de houten wanden of kasten welke de kamers op de verdieping vormen. Slechts de z.g. sloffen welke onder de kreupele stijlen staan steken boven de vloerbedekking uit.

Afb.47 en 48. De sloffen onder de kreupele stijlen

8.2. De constructie van het bedrijfs gedeelte.

Het bedrijfs gedeelte is voorzien van ongekantrechte moerbalken welke de verbinding vormen tussen de voor- en achtergevel. Op deze moerbalken rusten verbeterde Hollandse spanten. De blokkelen van deze spanten zijn in de iets hoger opgetrokken achtergevel

gemetseld. Op deze spanten rusten aan ieder dakvlak drie gordingen en de nokbalk. Over de gordingen liggen de daksporen en daarover de panlatten met pannen.

Afb.49. De ongekantrechte moerbalk in de 'deel'.

8.3. De constructie van de varkensstallen.

Afb.50. De dakconstructie van de aangebouwde varkensstal.

De varkenstallen zijn vrij eenvoudig van constructie. Vanaf de oorspronkelijke achtergevel lopen balken naar de achtergevel van de varkensstallen. Deze balken zijn bij de gevel van de varkensstallen net onder de muurplaat opgelegd en in de oude achtergevel een stukje hoger. De gordingen welke evenwijdig aan de achtergevel lopen, worden middels korte houten stijltjes op de eerst genoemde balken ondersteund. Op de gordingen zijn de golfplaten bevestigd. De eerstgenoemde balken welke tussen de twee lange gevels lopen zijn onderling in het midden met een balk verbonden. Tevens zijn onder deze laatste balk ongekantrechte stijlen geplaatst. Mogelijk was deze koppelbalk ondersteund met korte balkjes die aanvankelijk op de varkenshokken stonden.

9. Bijzondere details.

Deze boerderij is als geheel bijzonder omdat de opbouw en samenstelling geheel overeenkomstig de vormgeving van een traditionele langgevelboerderij is. Het bouwen van een nieuwe woning in het begin van de vorige eeuw is uitzonderlijk. Het bestaande bedrijfsgedeelte is kort voor de tweede wereldoorlog herbouwd. In 1958 zijn de aangebouwde varkensstallen gebouwd, deze zijn een typische uitbreiding welke op de schrale zandgronden veel voorkwam. Een investering aan bouwkosten was gering en de opbrengsten waren relatief hoog. Deze varkensstallen zijn in de loop der tijd verbouwd tot koeienstallen. Alle belangrijke historische aspecten zijn behouden, ondanks alle aanpassingen die zijn uitgevoerd.

Een van die details is het rookluik in het rookkanaal op zolder. Alle aanpassingen in de loop der tijd zijn uitgevoerd om het woongenot overeenkomstig de eisen der tijd te brengen. Zo is de keuken opnieuw betegeld en is ook de keukenvloer vernieuwd. Ook de douche en het toilet zijn latere aanpassingen.

Bijzonder is de wijze waarop de ramen buiten met rechte strekken zijn overspannen met alternerend uitkragende koppen onder een uitkragende strekkenlaag.

10. Waardering.

Uit het voorgaande blijkt reeds dat de boerderij als geheel een hoge cultuurhistorische waarde heeft. Bijzonder is ook het aanpassingsvermogen van de eigenaar die telkens de boerderij wist aan te passen aan de nieuwe eisen der tijd of aan de gewijzigde economische situatie wat de landbouw en veeteelt betreft.

34

10.1. het woongedeelte.

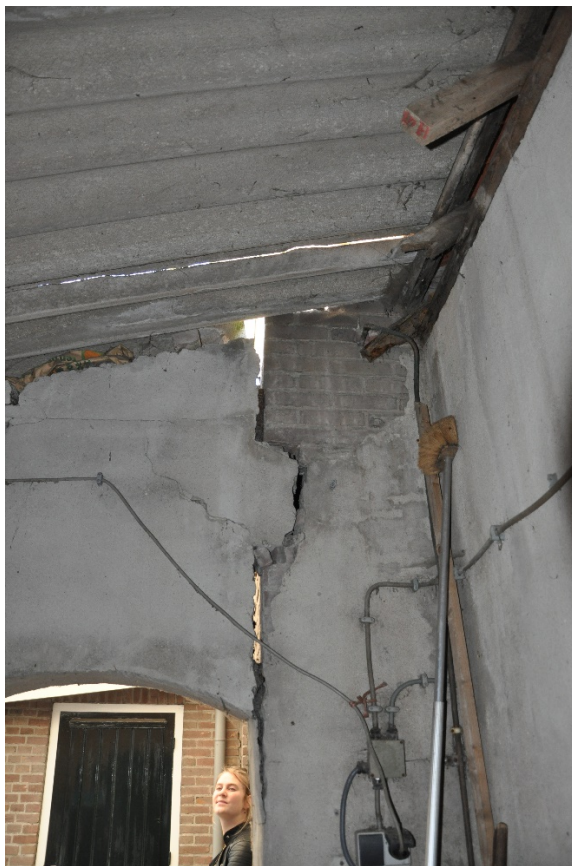

Afb. 51. De waarderingskaart van het woongedeelte.

De hoge cultuurhistorische waarden van het woongedeelte worden gevormd door de architectuur van de buitengevels. De gevels zijn harmonisch en tevens praktisch van indeling.

Van positieve waarden zijn de binnenwanden hoewel de wand met de schuifdeur als positief benoemd is, roept deze de vraag op of deze oorspronkelijk niet onder de verlaagde houten balk in de woonkamer gestaan heeft. Op de verdieping zijn de verbindende wand tussen voor- en achtergevel en de wand die de trap begeleid als positief aangemerkt. Deze vanwege de oorspronkelijkheid. Het is echter mogelijk om de positief benoemde zaken te wijzigingen mits men aanzetten van die wanden behoudt.

De gehele aanbouw heeft een positieve waardering gekregen omdat hierbij een afwijkend metselverband is toegepast (kruisverband) en deze aanbouw onlosmakelijk verbonden is met de woning. Gelet op de slechte bouwkundige toestand (vele grote scheuren) zou deze ook vervangen kunnen worden. Daarbij zijn andere raampjes mogelijk omdat het huidige doucheraam een latere invulling betreft.

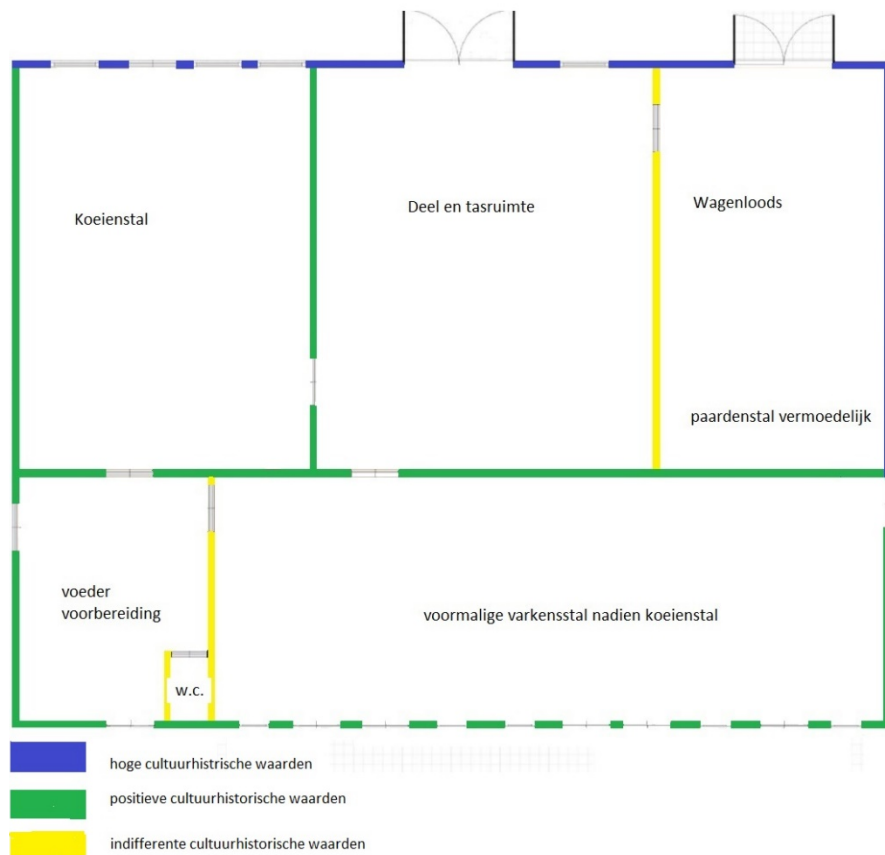

Afb. 53. Detail van de bouwkundige toestand van de aanbouw (voedervoorbereidingsruimte)

10.1. Het bedrijfs gedeelte.

Bij het bedrijfs gedeelte is de gevelindeling van hoge waarde omdat deze duidelijk maakt dat het van origine een traditionele opbouw kent en deze behouden heeft zij het dat de potstal in 1958 veranderd is in een grupstal. Deze late verandering geeft duidelijk de noodzaak weer om veel mest te verkrijgen wat voor de schrale zandgrond een voorwaarde was om te kunnen oogsten.

Het bedrijfs gedeelte

36

Afb. 54. Waarderingskaart van het bedrijfs gedeelte.

Maar de geschiedenis van deze boerderij kende een geleidelijke omschakeling naar een melkvee bedrijf. De in 1958 aangebouwde varkensstallen werden later omgebouwd tot koeienstallen. Bovendien werd daarbij tevens gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een mengkelder toe te passen. De buitengevels van de bedrijfsruimte welke aan de openbare weg grenzen zijn van hoge waarden. Ook de positief gewaardeerde gevels zijn in feite van hoge waarde echter om het mogelijk te maken deze ruimten nuttig te hergebruiken zijn deze gevels en wanden groen gekleurd en gewaardeerd.

Ir. W. Beelen

24 juli 2010